

Szerda,

Szerkesztői iroda:

Lipót-utca 11. szám, földszint.
Ide intézendő a lap szellemi részét illető minden közlemény.
Kéziratok s levelek vissza nem adtnak. — Helyesírói levelek csak ismerős kézektől fogadtnak el.

Kiadó-hivatal:

Lipót-utca 11. szám, földszint.
Ide intézendő a lap anyagi részét illető minden közlemény, u. m. az előfizetési pénz, a kiadás körüli panaszok és a hirdetések.

MAGYAR UJSÁG

POLITIKAI ÉS NEMZETGAZDÁSZATI NAPILAP.

VI. évfolyam.

Pest, január 2.

A távirat meghozta az új alkalmával elmondott szokásos üdvözléseket. Mióta Bonaparte Lajos a politikai térről lezárta, Europa egy meglepetéssel lett megfosztva, melyet a francziák egykori császára hatalmának erősítésére mintegy a jövőre való látással hangzottatott trónjáról.

Az idei újvi üdvözlések semmit mondanak, pusztán szavak; de nem is lehet várni, hogy egyik másik külmonarcha Bonaparte szerepét akarná játszani, mert annak útja is Obisheurstba vezetett.

Az osztrák császár a képviselőház elnökét és alelnökét fogadta és azon reményét fejezte ki, hogy az adók tovább szedése vonatkozó törvény az idén gyorsan fog elintéztetni.

Grätzből jelentik, hogy Zwerger püspök az év végén tartott heves beszédében a liberálisoknak a vallási kérdésekben való maguktartásáról szövegt. A liberalismus Ádám és Éva vétkeiből eredt szerszénesség. A jezsuiták elleni gyűlölet merénylet isten ellen. A pápai csatározatlanság nélkül az egyház husz évig sem állhatna fenn. Istent az egyház ellenségeit meg fogja fenyeíteni. Csak egyéb bajuk ne legyen.

A „Dziennik Polski” szerint a galicizai delegációk helyzete a jótárszati szeméremtől báj, mert az, jól megjegyezve, ma már többé nem az országgyűlés indítvány. Különben meg két dolgot ajánlatok. Először hogy Zyblikiewicz csak néhány órára elhagyja a lengyelek nevén a Hohenwart-féle reichsrath bizottsági javaslatát és a második, hogy a galicizai delegáltak maguk adták föl a resolútiót. Ennek fogva lengyelek mint kétértelmű politikusok jelennek meg, kik elv nélkül ma többet, holnap kevesebbet követelnek. A helyzet az által, hogy a lengyelek ma egy párttal szövetkeznek, mely ellen Hohenwart alatt a csehekkel küzdöttek, nagyon nehéz volt. Elvélre Zyblikiewicz és Grochowski egy ízben már megmutatták, mit tudnak és a resolúció védelme ennek fogva sajnalando leend.

Thiers és a nemzetgyűlés elnöke közötti látogatást tették egymással. A beszélgetés igen szíves volt, de szónoklatok nem tartattak. Később számos, minden pártmunkát képviselő fogadtatott a köztársaság elnöke által. A beszégek roya-mában a képviselők szerszénét kívánták az elnöknek, azon élnék öhajj fejezve ki, hogy békülékeny politikáját siker koronázta. Az orleanisták képviselői biztosították Thiers adadásukról és tiltakoztak minden, a bir által az utolsó kamarai utal alkalmával nekik tulajdonított politikai hátsó gondolat ellen. Egészben véve a mai fogadtatás kitűnő benyomást tett. — Goutaut-Biron marquis követ kedden Berlinbe fog utazni. — Egy bécsi lapnak állítása a franczia terület teljes odaahagyása iránti alkudozásokra vonatkozólag az „Agence Havas” szerint helytelenek, hasonló alkudozások a negyedik fél milliárd teljes lefizetése előtt valószínűtlenné válnak.

Litré megválasztása következtében Dupanloup püspök mint az akademia tagja, beadta lemondását. A lapok közléseket Desanauk, szélső jobboldali képviselőnek egy levelét, melyben tagadja, mintha a legitimisták legújabb szavazatukkal az or-

leansi hercegek ellen nem nyilatkoztak volna. A levél mondja, inkább a köztársaság, mint az orleanisták. Valótlán, hogy Thiers tegnap Orloff, orosz nagy követet fogadta; ez még nem érkezett Versaillesbe. Az enquete-bizottság kihallgatta ma Grammont herceget. Azon hír, mely szerint a római franczia követ, Harcourt gróf elszólitott volt, teljesen alaptalan.

Az „Avenir National” helyesli Thiers szándokát, Bismarck sörögnyére felel, és hozzá teszi: a jövő fogja megmondani, ki óvta meg méltóságát és kötelességét jobban, a szerencsétlen nemzet-e, mely recriminatio nélkül elvállal minden áldozatot, hogy a hadi kárpótlást megfizethesse, vagy a győző, mely egy személyes ildomlanságból okot vesz egy legyőzött nép ellen, sokkal a háborn után a leggyalázatosabb vádakat emeli.

Thiers új év napján az egész diplomatiakart fogadta, — azonban beszédet nem tartott.

Az olasz király parancsára a fősegéd egy tiszt kíséretében a vaticanba ment, hogy a pápának a király nevében szerencsét kívánjon. A tábornokot Antonelli fogadta, ki tudára adta, hogy a pápa őt rosszullet miatti nem fogadhatja, ő azonban közölni fogja a pápával a király szives üzenetét. Antonelli kérés Procmo grófot, hogy vigye meg a pápa köszöntését és Antonelli tisztelte kifejezését a királynak.

A miniszterek, főméltóságok és számos küldöttség újvi fogadtatása alkalmával a király azon öhajj fejezte ki, hogy az államhatalmak egyetértése, mely a nemzeti egység létesítéséhez kiválólag hozzájárul, továbbra is fen fog tartatni.

Az új spanyol kabinet nem kevésbé fél a kortestől, mint előde. Sagasta ennek következtében a kamarák egybehívását jan. 20-ra elhalasztotta.

1872.

Mult számunkban szemlét tartottunk a lefolyt év főbb eseményei felett. Vessünk egy rövid pillantást azon prospectivákra, melyekkel az új év beköszönt.

A jóslás minden dologban igen nehéz, de legnehezebb a politikában; arról bőbeszeden tanuszkodnak a jelenkor eseményei, melyek közül legyen elég felemlitenünk e hármakat, hogy Európának tegnap dictator, III. Napoleon, ma tehetetlen száműzött; a tegnapi porosz király ma a világ legtalmasabb császára; a középkori hatalom utolsó maradványa, IX. Pius, ki tegnap még nagy makacson hangoztatta a „non possumus”-t, ma a Vatican ablakából látja a háromszínű zászlót, mely templomtornyok tetejéről hirdeti az olasz nép újászülését.

A történelem logikája néha sokat vesztegel, néha egy perc alatt századokat lép; oly nagyokat lép, hogy a

rövidlátó „ki hitte volna”-t kiált és véletlenül jól beszél.

Amióta Kossuth Lajos eme szavakat leírta (1869-ki januárban), a történelem logikája bebizonyította, mily nagy igazság rejlik bennök. Hányszor mondták már el azóta III. Napoleon, IX. Pius, és mások, hogy: ki hitte volna!

Az emberi ész józan számítás alapján előre láthatja, hogy bizonyos tények mily eredményeket fognak előidézni; de hogy mikor fogja a történelem logikája ez eredményeket érelelésre hozni, azt senki sem tudhatja.

Azért jóslgatni mi sem akarunk arról, hogy vajon mit hord az 1872-ki év méhében: vajon a béke olajágával fog-e végig vonulni síma pályáján, vagy őseink példájára véres kardot villogtatni egyik vagy másik országbán?

Az előjelek békére mutatnak. Európának legfőbb államaitmeneti stadiumban vannak, összes erejüket belüli egyik rendezésére vagy szilárdítására ke lősszpontosítaniok.

A kezdeményező szerepet vitt Francziázország alig kezd magához térni, még alig volt elegendő ideje sebeinek mélységét megmérni és a gyógyászateket végkép megállapítani. Külhaborura egyhamar nem gondolhat.

Németország oly rögtön lett hatalmassá és gazdaggá, hogy alig volt még elegendő ideje milliárdjait megszámlálni s hatalmának súlypontját megállapítani. Oly óriási testté fejlődött, hogy elhelyezkedésére alig lehet elegendő egy esztendő.

Kisebb mérvben bár, de hasonló kedvező körülmények kisértik Olaszországot is immár befejezett egyvársítási műveinek rendezéseivel és szilárdításával foglalkozni. Háborút ohajtaní neki sincs érdekében.

Még kevésbé lehet ezt várni Angliától, a béke e makacs örökl, mely azon felül most socialis kérdéseinek megoldásával van elfoglalta, melyek immár oly mérvet öltöttek, hogy a kormányférfiak összes működését veszik igénybe.

S mit mondjunk az örökösén átmeneti állapotban levő Ausztriáról? e „nagy hatalomnak” czimzett chaosról, mely mint a mesebeli hősök, koronkint új új alakban mutatja be magát, Európának? Kinek merne ő háborút tüzenni, midőn tudja, hogy addig él míg nem mozog, mert mihelyt lábra akar na állani, azonnal szét-

hullnak lényének alkatrészei. Igazán nevelteség, ha az ember meggondolja, hogy egy milliónyi hadsereg tartatik fenn a népek bárgyúsága által avégett, hogy Ausztria nagyhatalomnak látszassék! Mert hogy nem az, azt épen e roppant haderő bizonyítja, melylyel más állam csodákat mivelle, holott Ausztria kezében nem egyéb mint bot épen azok számára, akik őt táplálják s akik elég örültek rá támaszkodni!

Az orosz nagyban készül ugyan, de mi sem jogosít fel azon föltevésre, hogy támadó háborúra készül. Az orosz igen jól tudja, hogy bárhol támadna, nem csupán egy hatalommal állna szemben. Készül, mert látja, érzi, hogy ellene készülnek. Nem az osztraktól fél, korántsem! fél az új német nagy hatalomtól, mely könnyen vetemedhetik azon gondolatra, miszerint politikai fölényének biztosítása okvetlenül követeli, hogy az északi colossussal megmérkőzzék. Ami meg is történhet, de alig oly hamar.

A valószínűségi számítás tehát oda mutat, hogy 1872. a békeszerető polgárok esztendeje lesz.

Csak minálunk magyaroknál lesz élet-halál harc.

Igenis, élet-halál harc; ilyennek nevezhetjük az ez évben végbemennő általános választásokat.

A legpusztítóbb háboru nem ejthetne nemzetünk testén oly nagy, oly mélyező sebet, mint a minő ejtelnék rajta akkor, ha a jelenleg uralkodó osztrák-magyar párt újabb többséget nyerne.

Nincs példa rá a történelemben, hogy nemzetet szurony s ágyúval pusztítottak volna ki; az elcsatnyulás, a hitvesztés saját erejében, az önmegadástól kezdődik.

Ily sorsra akar-e jutni a magyar nemzet? e kérdés felett fognak dönteni az 1872-ki választások.

Tartomány vagy állam legyünk-e? magyarok vagy osztrákok? — Ez lesz az élet-halál harc. Készülődjünk rá minden erőnkkel. Ne tartsuk szem előtt az ellenség sokaságát, hanem csak az ügy szentségét és győzni fogunk. És a magyar történelem geni-usa arany betűkkel fogja bejegyezni az 1872-iki év számát. Fölülte e két szó fog ragyogni: nemzetifüggetlenség!

Töléd függ, magyar nép, hogy ez úgy legyen.

Helpy Ignác.

— Bécsben a horvátokkal folytatott tárgyalásoknak első része befejeztetett. A horvát nemzeti pártiak nyilatkozatukat tegnap délután, az unionisták pedig ma reggel nyújtották át. A nyilatkozatok részleteiről még mit sem hallani. Így állván a dolgok, ma vagy holnap minisztertanács fog tartatni.

Lónay a tárgyalások eddigi menetével nagyon meg van elégedve. Mint írják nekünk, Lónay igen ügyesen föl tudta használni a horvát vasutügyet, hogy a horvátokat engedékenységre bírja. A határvidéki erők kérdésének végleges elintézése a politikai dolgokkal szintén összeköttetésbe hozatott.

Magyarország önállósága s függetlensége.

Nem régebben láttam két képet, melyeken nem annyira a művészet bűbája, mint a színezés sajátos kiemelkedése ragadta meg a figyelmet. Az egyik Krisztus köntöse felett vetetett kockát. A kockavető egy rőt szakállu, a haszonvágy duzzadozik ajkain, ez pislog ki szeméből. Milyen eredeti alak, soha nem feledem el. A másik kép Krisztus megfeszítését ábrázolja. Ott van ama rőt szakállu is, midőn kiáltja: „ha isten fia vagy, szállj le a keresztről.” Az eszme nagy képviselőjének megfeszített szenvedéstele alakjával szemben, a brutális rőt szakállu, gunyos felkiáltással, mely élénk ellentétet képez. Az eszme, az emberiség nagy eszméje, már akkor a természet méhében volt, jövőendő nagysága bizonyos, s a rőt szakállu vad állatiasága, mikény gunyolja ki!

E képet idézte emléembe, egyik pesti lapnak az 1871-dik év legutolsó péntekjéről kelt számának olvasása. Kossuthról szól benne, Magyarország önállósága s függetlensége halhatatlan eszméjének képviselőjéről, megtestesült alakjáról, midőn végig olvastam, úgy tetszett, mintha ama feledhetlen rőt szakállu rikácsolása csendült volna meg fülemben: „Ha isten fia vagy, szállj le a keresztről”; úgy tetszett, mintha ama rőt szakállu kocka-dobásának csörrenését hallanám, a köntös felett...

Sokat gondolkodtunk felette, átkutatva Európának népei törekvéseinek irányát, s úgy találtuk, hogy nincs nép Európában, mely önállóságának kiküzdésében ne találja jövőendő szabadságának biztosítását, kezdve a nagy néptörzsektől le Európa parányait képező nemzetiségekig. Sőt még azon népek is, melyek fölülte a történelem mint sirhat emelkedik, hatalmasan ápolják keblökben majdnem a hantok alól előtörő önállóság csiráit.

Ott van a lengyel nép, minden tette az önállóság nagy eszméjére van irányozva, — Galiczia, ha a körülmény-nél fogva sokszor az opportunitás kőpenyébe burkolódik is; de e kőpenye alatt mint egy szentséget őrző végeztelt, melyet Judásként nem árul el, sem meg nem tagad — t. i. nemzeti önállóságát. Ott van a szerb, román, századokon át török rabszolgá, s most nemzeti függetlensége ernyedetlen küzdelemért Európa tiszteltét bírja. De szíkségtelen e felett sokat beszél-ni; a népek önállósági törekvése egy Krisztusi eszme, mely a keblekben él s melynek egyes rendithetlen képviselőit, csak a rőt szakállu kockavetők haszonleső önzése gunyolhatja.

Magyarország? Hát van-e magyar, kinek szívében a hazaszeretet szikrája teng, ki hazája önállóságát s függetlenségét ne akarja? Van-e hon földön egy, embernek nevezhető lény, ki ennek levegőjét szíjja, földének áldásait élvezi, ki ezért hálából azt akarja józani észszel, hogy e hon idegen érdekek nyomorult vámfizettségé legyen? Egy szóval van-e Magyarországnak joga az önállóság nagy eszméjé tenni minden ügyekete vég-czéljává? Van-e joga az eszmét, mely Európa népeinek közös eszméje, cultusa fővágyává emelni?

Megtörtént 1867-ben, hogy az eszme idegen érdekek által rendeltetett, hogy az eszme felszítottatott s a köntös felett kocka vetetett. Azt hiszik-e a kockavetők, hogy az eszme már most meg van halva, midőn ők gunyosan kiálthatják a száműzetés keresztjére feszítettet: „ha isten fia vagy, szállj le a keresztről”. Sőt mi több, még kockát is vetettek a szent örökség felett? Persze ők nem tudják s nem hiszik, hogy a kit felszított, az őt, mert reitamaoui, s a nagy csodák renut-hetlen apostolok hirdetik, — örökűd nemtönk hatalmas segélyével az örök diadalra.

Hát megengedjük, hogy az 1867 emberei között sok van, kiket inkább a jóakarát s jóhiszeműség vezérelt lépéseikben, s kik épen a haza önállóság eszméjének vélték szolgálatot tenni, midőn mintegy átmenetül, vagy inkább kisegítő eszközként ragadtak meg a 67-es kiegyezést, azon reményben, hogy mint a magyar szokta mondani — majd jó lesz ebből. Valószínű, hogy ezek önmagukban, érzik is már a keserű szemrehányást.

Megengedjük, hogy ismét sokat vannak, kik a tisztán nem látás miatt — hiszen világunk oly zavaros, kö-

1872. január 3.

Előfizetési ár:
kre postán vagy helyben házhoz
hozva:
sz. évre 20 frt — kr.
ny. évre 10 — „
vadévre 5 — „
hónap 1 — „
Egyes számok 10 kr.

Hirdetési ár:

10 hasábos petitor egyszerű hirdetés 12 kr.;
többszörind 9 kr. Bélyegdíj minden hirdetésért
külön 30 kr. Nyilttér: 6 hasábos petitor 25 kr.

A MAGYAR UJSÁG TÁRCZÁJA.

— 1872. január 2. —

A monsummano gyógybarlang.

Kedves szerkesztő barátom!

Alig szükséges mondanom, hogy az idecsatolt hozzáim intézett levél nem volt a nyilvánosság színteré. Létréjöttének oka egyszerűen egy honfirtásom csuszos baja, mely tudomására jöven Turin bölcsének — mint Szemere Miklós egyik költeményében Kossuthot elnevezi — ő szenvedő ember-társa iránti meleg részvételen kívánt kifejezést adni, midőn tulajdon tapasztalásánál, a monsummano gyógybarlangotajánál honfirtásunknak mint arcánunot csuszos baja elhárítására.

Mily kevéssé volt Kossuth hajlandó megadni az engedelmét még octóber 2-án megírt vázlata közzétételére, eléggé kivülágik november 28-diki erre vonatkozó levelének következő passzusából:
„Lásza ön, nem szeretném, ha az emberek azt hinnék, hogy én fitogtatni akarom tudálékságomat. — Ha irok, azért irok, mert tollam alá jó, s időmet tölti; nem azért, hogy olvassák. Lásza ön, ha néha tisztába akarok jönni valamely természeti tünemény analysisével hát irook összeirok, mert én irva gondolkozom legkönynyebben, aztán mikor megírtam, elolvassom egy párszor, rámondom, hogy így van bíz az — aztán a titbe vetem. Mennyit dob az már így oda! Hát miért ne tenném? A föld majd csak elforog a maga sorjában, míg annyira össze nem zsugorodik, hogy a vis attractiva tulsulya vergődve, bele cseppenti a napba.”

„Nekem bizony nagy vigasztalóm a természettudomány, hanem vigasztalóm a magam számára s nem parádé lovam a publicum időöltésére. Betölti az a maga idejét nélkültem is.” —
És ha dacára idegenkedésének Kossuth meg is engedett kérésemnek, ez főleg azon körülménynek köszönhető, mivel meggyőzőtem az őt, hogy a monsummano gyógybarlang leírásának közzététele emberbaráti szempontból kívánatos; mert az így tudomására jutván a közönségnek, sok szenvedő

harangkia inditva érezheti magát a jótékony barlanghoz elzáródnok, hogy ott megmorsolt egészségét visszaszerzhesse.

Ha aztán Turin bölcsének rendkívüli szellemétől megvilágítva a csupán körvonalokban esetelt monsummano és appennini természet is vonzó, eleven képpe domborul ki, ez új bizonyossága az ő mesteri elbánásának az eszmékkel és dolgokkal; s míg egy részről ily olvasmány öregbíti élvétünket, másrésztől megkötözteti esodlatunkat változatos értelmi productiót iránt azon férfiak, ki tolla vagy nyelve bitvös hatalmával képes meg a csekély mindennapias tárgyat is tartós érdekléssel becseselt felruházni. Pest, 1871. december 31-én.

Mednyánszky Sándor.

Turin, okt. 2. 1871.

— Sajnálatlalt értesíttem, hogy H. ur fej eszében szenved.

Mondja meg kérem neki szíves üdvözlétem átadásá mellett, hogy ránduljon ki nyolc napra a Monsumanóba (Toscana, a Luca-Pisai völgyben, közel Pistojaához) s biztosítom, hogy nyolc napon át egy-egy órátk töltve Nancini-Giusti ur „La Grotta” nevű gyógyintézetének természetes Tepidariumában, csuától ha csakugyan csusz, s nem valami más természetű baj, például nem köszvény, mert ezen enyhít, de meg nem gyógyítja) tökéletesen megmenekszik. — A hajlamot természetesen el nem veheti, azt nem teheti, hogy valaki ne legyen igen fogékony a meggyógyul: arról tehát nem álok jót, hogy új meggyógyul új csuot nem hoz el, s a monsummano látogatást nem kelend időnként ismételné, de azt egész bizonyossággal mondaní merem, hogy a meggyógyuló csuotól, ha még oly erős s oly idült is, megmenekszik.

Mintegy 25—30 éve, hogy ezt a csodás barlangot köfette közben véletlenül felfedezték. Azóta ezer meg ezer ember használta s nem volt rá eset — soha — de csak egyetlen egy eset sem, hogy csusz beteg ember meg ne gyógyult volna Monsummanóban. Gyakran már három négy nap elég a gyógyulásra, voltak esetek, hogy két manók koczogott be nagy kínosan a beteg s negyed napra elhánya mankóit s helykén ugrándozva hagyta el a csodatévő

„Grottát.” Nyolcz napnál hosszabb cura nagyon ritkán kell; 15 napnál hosszabb soha és „never one single failure, not one! never!”

Egém is megkínzott a fejszuz hónapokon át, irtoztoson. Fejem annyira fűfűlva volt, hogy a legkisebb köhíntés, tüsszénés vagy csak egy hangosabban kiejtett szó is a légrezést az Eustachianus csón agyvelőmíg propagálva abban oly kínos consensus idézett elő, hogy azt gondoltam bele kell bolyndulnom. Majd ismét változat okért, fülembé fészkelte magát s kiállhatlan fünyilalások közt süket voltam betekek át. Majd megdagadt arczom, ajkaim, mintha egy darázs raj mart volna össze. Majd ismét állkapzamba, fogaimba vette magát. Beh sok álmatlan éjet kellett fel s alá kovályogva töltönnem, bőve a kintől, mint Marsyas, a szerencsétlen flótás böghetett, midőn Apollo bicskával nyúzta.

Eh bien! Orvosom tanácsára elmentem Monsummanóba, s nyolcz napon át egy-egy órátk ülve kellemes, kényelmesen abban a csoda szép Grottában, az én átkozott csusz tökéletesen el lett seprve, mondom; elseprve a szós szoros értelmében.

Aztán nincs a gyógy procedura legkisebb kellemetlensége is összekötve. Fölött az ember magára illem kedvéért egy hosszú asszony inget, papucset huz lábára, s beme-gyen a stearinggyertyával kivilágított barlangba: ott leül kényelmesen s beszélget, ha társaságba van, vagy ha (mint én szoktam, ki irtozom a társaságtól) korán reggel megyen be, hogy egyedül legyen, mulatja magát a szebbnél szebb, fantasticusnál fantasticusabb alakú stalactitiek és stalagmitiek bámulásával, s mintegy tíz percznyi ülés után elkezd az ember izzadni (fogalmam sem volt az ily tenger izzadás lehetségeről) de ez a teljességgel nem kellemetlen, mert nincs hősséggel, vértőlalással összekötve. Ontraire, az ember igen kellemesen jól érzi magát, ez általános tapasztalás) annyira, hogy órákig szeretne az ember benmaradni, ha az orvos ki nem kergetné az embert, azon intéssel, hogy a tul sok gyengíti. Aztán megtörtörik az embert lepedőkkel, beburkolják flaneltakarókba, hogy kijövet meg ne hűljön s vagy zuhanyt veszen, ha szereti (mint én, de a víz nem hideg) s felfőtözven sétálni megyen, vagy lefekszik, hogy kellemes szenderegés közt lassan elmúljon az iz-

zadás. Aztán eszik, iszik a mit s a mennyit teszik (már persze abból a mi van) s nyolcz napon utra kél csusz nélkül.

Hogy minek tulajdonható ezen csodás Tepidarium bámulatos hatása? Azt édes mester uram az ember bizonyosan nem tudhatja, mint az iskolás gyerek mondá, midőn azt kérdezte tőle a mester, hogy ki teremtetta a világot? A temperatura nem magyarázza, mert az a Grotta legmélyebb osztályában sem több 32—34° centigrádnál; kün gyakran melegbe van. A lég analýsisa szint-egy nem magyarázza, mert a belső lég a külsőtől nem igen különbözik. A szokott arányban találja az ember az atmosphericus lég szokott alkatrészeit, egy parányi azote felesleggel, s oly infinitesimalis szénaszvargyűléssel, a minél minden szűkületében vagy gyűlés terebben sokkal több van. Aztán a különös az, hogy nincs elő lény a barlangban, még csak gomba sem, — sem a szárazon, sem a vízben, (mert víz is van benne; itt ott nagyon mély, tömve fantastikus stalagnite sziklákkal — a víz langy, de pár fokkal alantabb áll hőmérséke, mint a légé úgy hogy nem a víz párolgás okozza a lég meleget, hanem inkább a lég melegíti a vizet, melylyel egybírnat a látogatónak semmi dolga.) Ha lehet vagy szunyogot talál az ember magán bebozni, az szong egy kicsit, aztán megdöglök; s mégis a gyertyák oly vidorán égnek a mint csak kívánni lehet. Nincs a láng körül semmi udvár; az ember pedig nem hatat-lanul könnyen lélelzik benne. S az is furcsa, hogy soha sem láttam benne a gyertyalángot meglobogni: semmi nyoma a lég-járatnak; mégis midőn a fűtő vendégek lejárta a magukét s a Grotta délután két órátk ötig a szegényeknek adatik át, (kik között a tulajdonos 80 ingeyt jegyett szokott kiosztani) ezek a sok foghagyma szaggal, meg mind azon búzmel, mely a nem épen tiszta olasz népet kísérni szokta, annyira megtöltik a Grotta legét, hogy valóságos pestilentialis jelleggel bír; de azért midőn más nap reggel 6—7 óra közt bemennem a Grottába, melyet persze nem lehet szellőztetni, a búzmel, rossz szagnak még csak hirt sem volt, s a levegő oly tiszta, kedves volt, hogy az ember csak úgy nyelte.

Ne hiszen ezt az utóbbi tüneményt nézetem szerint magyarázza a víz, mint-

hogy tudva van, miszerint a víz saját ter-mélt gázmenyiségét absorbeál: hanem e gyógyhatás eredetét az eddigi vizsgálók nem tudták kimagyarázni; mert midőn csak a gyógybontalás bibelődtek. Én meg is mondtam nekik, hogy dobják a falhoz lomb-bikaikat, s forduljanak a physicához, és vegyék elő a villany és deley mőket; mert előttem a vidék geologiai tüneményei világossá teszik, hogy ott a vulcanicus erők vannak meg aktivitásban a föld kéreg h-pogéne rétegeiben; s a villanydelejes tünemények vizsgálatában kell a dolog nyitját keresni. Ha meg egyszer oda vetődöm, majd utánna nézek én a szükséges kellekkel felfegyverkezve.

Pedig ha élek tavaszig, kétszer sem mondom, hogy még egyszer meg nem teszem az utat, melyet most tettem. (Vasuton mentem Monsummanoig s onnan Speziaig, de vissza nem vasuton, hanem Sarzanától keresztül vágatam Pontremolinak Pármáig a borzasztó sivataguk mellett mind geologiai s minera-logiai, mind botanikai tekintetben minden várakozásokat messze tulszárnyalón érdekes Appenninek).

Atómérdek művészeti és archaeologiai kincseket Luca della Robbia-nak terra cottáitól kezdve (Pistojaóban), Carrara világkiállítás-szeretlen gazdag szobor világán, s Luca archaeologiai kincsein keresztül a Pisai Cathedrál, görbörtornyáig, csoda zengzetes Baptisteriumáig, s a maga nemében egyetlen Campo Santójaig; és a Speziai tenger-öbölnek s a Porto Venero-i szikla csucsnak tündéresen szép kilátásait nem is említve; soha még geologiai, mineralogiai s fűvészeti csekély ismeretemből annyit élveztettem nem merítettem, mint ezen utamban. — Pedig nem külön kocsin utazván az Appenneken keresztül, nem állottam meg mindentűt, a hol szemem egy-egy természeti nevezetese-gén megakadt; s még fűvészeti tekintetben is csak egy sebbel-lóbbal kapkodtuk utrólól a pompás Echinos Ritro, Carli-na Acanulis, Helychrysium Staghos, Echium Italicum, Kentrophyllum lanatum, Bon-jonia hirsuta, Pallenis spinosa, stb. stb. példányait, melyek az Alpeseken gyűjtött havasi növényeimmel kis gyűjteménykém-nek igazí becset adnak. — Aztán meg geologiai tekintetben ez a vidék a teremtes munkájának egy valóságos nyitott könyve; melynek olvasásához a hieroglyphek alpha-

betjét maga a teremtes véste be egyik olda-lon az ő Píacón, más oldalán a Oolite kor-szabbeli Ásatagokba; a nem metamorphi-sált heg-részek elporladó mészrétegeiből óriási csontvázak gyanánt kitoronyosuló Opilolitek trapp sziklaiba, a Monte Albanoi kialudt vulkánok tömörüléseibe; a Carrarai márványhegyek alapját ké-pező granit dionite stb. tömegekbe, me-lyeknek plutonicus hatása alatt a közön-séges oolite mészok szobrász márványvá-zukrosodott; s a nem metamorphisált vidék calcairjaiban most is látható kovacs bővőse-kék, a legfinomabb sachtaróide márvány gyomrtáram gyémánt szépségű s keménysegtl quarzt prismákba jeccezesednek, melyek át-látszóknak a legtisztább ablak üveg, (pom-pás ily példányt vájtak ki számomra egyik Carrarai márvány bányában, melybe fel-masztam).

Ez az egész teremtesí alphabet oly tisztán áll még az oly győző tudományos szem előtt is mint az enyém, hogy mondhatom önnek: elképzelhetem, hogy jelen voltam, midőn a „great Architect” egy-egy új me-letet rakot itt azon palotából. — Nynek neve: „Creation, the work of which still goes on”; s melynek egy nagyon érde s téglá-darabja maga a monsummano csekkülvég-hegy. Szinte látom, mintha szemem láttára történnék, miként emelkedett az Albanoi ki-aludt vulkánok talpaiában meg most is munkálós a szomszéd Monte-Catini-i ásvány forrásokban nyilatkozó vulcanicus erők által kifűtett gőzök feszereje alatt.

Hanem hát hadd ne kalandozzanak „gondolatim barna verbeit”; (mint szegény Beöthy szokta volt mondani) ezt a kalandoz-zást is csak azért engedtem meg magamnak, hogy H. urnak, kit kejes termézet tudósának hallok, egy-egy több résztben adjak Monsum-manóba menni — csuától megszabadulni.

Az a jótékony „La Grotta” rendesen ugyan nyárszakán szokott látogatanni; de néhány szoba télen is rendben tartatik akadható vendégek számára. Ha kívánnatik egy egy-szeri felszolgáltatásra minden felvilágosításal örömet szolgát az intézet főorvosra, Cavali-ere Odoard. Turchetti, ki télen át Florenz-ben lakik s kit ház szám nélkül is megtalál-ott a levél. —

Kossuth.